

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 5, NO 10, STIP, 2020

ГОД. V, БР. 10
ШТИП, 2020

VOL. V, NO 10
STIP, 2020

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. 5, Бр. 10
Штип, 2020**

**Vol. 5, No 10
Stip, 2020**

PALMK, VOL 5, NO 10, STIP, 2020
DOI: <https://doi.org/10.46763/palim209>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република С. Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуџа, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of N. Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZİ University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZİ University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, С. Македонија

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST

EDITORIAL COUNCIL

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, N. Macedonia

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

BIBLIOGRAPHIC INFORMATION

Journal Name	PALIMPSEST International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research
Abbreviation	PALMK
ISSN (print)	2545-398X
ISSN (online)	2545-3998
Knowledge field:	UDC 81
UDC code	UDC 82
	UDC 008
Article Format	HTML/ PDF; PRINT/ B5
Article Language	Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish, Italian
Type of Access	Open Access e-journal
Type of Review	Double-blind peer review
Type of Publication	Electronic version and print version
First Published	2016
Publisher	Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip, Republic of N. Macedonia
Frequency of Publication	Twice a year
Subject Category	Language and Linguistics, Literature and Literary Theory, Education, Cultural Studies
Chief Editor	Ranko Mladenoski
Country of Origin	Republic of N. Macedonia
Online Address	http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL
E-mail	palimpsest@ugd.edu.mk
Profiles	Academia.edu https://www.ugd.academia.edu/PALIMPSESTПАЛИМПСЕСТ Research Gate https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_Palimpsest2 Facebook https://www.facebook.com/Palimpsest/ Twitter https://twitter.com/palimpsest-22 SCRIBD https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest-Палимпсест BIBLIOGRAPHIC

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

9 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

13 Виолета Јанушева

ФИГУРАТИВНИ ПЕРСОНАЛНИ ПЕРИФРАЗИ ВО МАКЕДОНСКИОТ
СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva

FIGURATIVE PERSONAL PERIPHRASES IN THE MACEDONIAN
STANDARD LANGUAGE

25 Марија Леонтиќ

ЗБОРОВНИТЕ ГРУПИ СО ТИТУЛА И ЗБОРОВНИТЕ ГРУПИ СО
СЛОЖЕНО СОПСТВЕНО ИМЕ ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНОТО
ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

WORD GROUPS CONTAINING TITLE AND WORD GROUPS WITH A
COMPOUND PERSONAL NAME IN TURKISH AND THEIR EQUIVALENCE
IN MACEDONIAN LANGUAGE

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

35 Жарко Миленич

КАРТИНА СРЕДНЕВЕКОВЈА В ПОВЕСТИ „ТРУДНО БИТЬ БОГОМ“
А. И Б. СТРУГАЦКИХ

Zarko Milenic

THE PICTURE OF THE MIDDLE AGES IN THE NOVEL
“HARD TO BE A GOD” BY A. AND B. STRUGATSKY

43 Sandra Carapezza

IL CANTO DEI VIOLENTI. LETTURA DI «INFERNO» XII

Sandra Carapezza

THE CANTO OF VIOLENCE. READING «INFERNO» 12

КУЛТУРА / CULTURE

57 Петар Намичев, Екатерина Намичева

ЈАВНИТЕ И ПРИВАТНИТЕ ОБЈЕКТИ ЗНАЧАЈНИ ЗА РАЗВОЈОТ НА
УРБАНОТО ГРАДСКО ЈАДРО НА СКОПЈЕ

Petar Namichev, Ekaterina Namicheva

THE SIGNIFICANCE OF THE PRIVATE AND PUBLIC BUILDINGS FOR
THE URBAN DEVELOPMENT OF THE CITY CORE OF SKOPJE

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

73 Marika Strano

«IL RUOLO DELL'ANSIA NELL'APPRENDIMENTO DI UNA L2/LS»

Marika Strano

«THE ROLE OF ANXIETY IN L2/LS LEARNING»

83 Ümit Süleymani

MAKEDONYA'DA İLKÖĞRETİM 1-5. SINIFLARDA ANADİL MAKEDONCA, ARNAVUTÇA VE TÜRKÇE DERSİ KİTAPLARINDA BİLMECELERİN ZİHİNSEL GELİŞİMİNE KATKISI

Ümit Süleymani

CONTRIBUTION OF RIDDLES TO MENTAL DEVELOPMENT IN MACEDONIAN, ALBANIAN AND TURKISH TEXTBOOKS IN PRIMARY EDUCATION FROM 1-5 GRADES IN MACEDONIA

95 Osman Emin

EĞİTİM KURUMLARI VE AİLENİN ÖNEMİ DÜŞÜNEN, ÇÖZÜM ÜRETEK TOPLUM İÇİN

Osman Emin

THE EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND THE IMPORTANCE OF FAMILY FOR THE SOCIETY THAT THINKS, AND PRODUCES SOLUTIONS

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

107 Луси Караниколова-Чочоровска

„НЕПОДНОСЛИВАТА ЕДНОСТАВНОСТ“ НА БОЛКАТА (КОН ПОЕТСКАТА КНИГА „ЌЕ СЕ ЗАВИЈАМ ВО ПЕСНИ“ ОД СНЕЖАНА СТОЈЧЕВСКА)

Lusi Karanikolova-Chochorovska

THE “UNBEARABLE SIMPLICITY” OF THE PAIN (TO THE POETRY BOOK “I WILL COVER MYSELF IN POEMS” BY SNEZANA STOJCEVSKA)

113 Марија Гркова

КОНТРАСТИВНА ГРАМАТИКА ЗА ДВА НЕСРОДНИ ЈАЗИКА („КОНТРАСТИВНА ГРАМАТИКА НА ТУРСКИОТ И НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК“ ОД МАРИЈА ЛЕОНТИЌ)

Marija Grkova

CONTRASTIVE GRAMMAR OF A TWO UNRELATED LANGUAGES (“CONTRASTIVE GRAMMAR OF TURKISH AND MACEDONIAN LANGUAGE” BY MARIJA LEONTIK)

ДОДАТОК / APPENDIX

119 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ

ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS

FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Почитувани и драги читатели,

Со публикувањето на десеттиот број веќе се заокружува петтата година од постоењето на меѓународното научно списание „Палимпсест“. Објавените научни и стручни трудови во претходните девет броја од списанието несомнено сведочат за значајниот придонес на оваа наша публикација во развојот и унапредувањето на истражувањата во филологијата воопшто, односно во лингвистиката, науката за книжевноста, методиката на наставата и во културологијата. Тоа се должи, пред сè, на сериозната посветеност на уредувачкиот тим на „Палимпсест“ во подготовката за објавување на секој труд и на секој број од списанието, но и на покажаниот огромен интерес на наши колешки и колеги, научни истражувачи, од Македонија и од странство за соработка со нашето меѓународно научно списание и за објавување на свои научни текстови во него. Во таа смисла, како главен и одговорен уредник, сакам да изразам голема благодарност до сите уредници на „Палимпсест“ и до сите автори коишто ги понудија своите научни истражувања за објавување на страниците од ова наше списание.

И десеттиот број на „Палимпсест“ носи нови и интересни содржини во петте рубрики: „Јазик“, „Книжевност“, „Култура“, „Методика на наставата“ и „Прикази“. Со свои нови истражувачки текстови застапени се авторите Виолета Јанушева, Марија Леонтиќ, Петар Намичев, Екатерина Намичева, Умит Сулејмани, Осман Емин, Луси Караниколова-Чочоровска и Марија Гркова од Македонија, Жарко Миленич од Руската Федерација, како и Сандра Карапеца (Sandra Carapezza) и Марика Страно (Marika Strano) од Италија. Тоа значи дека во десеттиот број на меѓународното научно списание „Палимпсест“ се објавуваат трудови на македонски, руски, турски и италијански јазик коишто, се разбира, се придружени со апстракти на англиски јазик. Нашата надеж како уредувачка екипа е дека и овие најнови трудови во „Палимпсест“ ќе предизвикаат интерес кај научната јавност од областа на филологијата и културологијата.

Пред списанието „Палимпсест“ стојат нови предизвици што ги носи со себе иднината. Нашата интенција е списанието и натаму да се развива и да се унапредува во однос на квалитетот на научноистражувачките студии што ќе се објавуваат во него со цел што поголема афирмација на самото списание, на Филолошкиот факултет во Штип, како и на нашиот Универзитет „Гоце Делчев“ во меѓународната научна и високообразовна сфера. Досегашниот успех со објавувањето на десетте броја како и ентузијазмот и професионализмот на уредниците во списанието ни даваат за право да веруваме дека „Палимпсест“ како меѓународно научно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања ќе си го пронајде своето место во океанот од меѓународни научни публикации во светот на научноистражувачката мисла.

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Dear readers,

By publishing the tenth issue we complete the fifth year of existence of the international scientific journal *Palimpsest*. The published research and theoretical papers in the previous nine issues undoubtedly affirm the significant contribution in the development and advancement of research in philology in general, i.e. in linguistics, literary science, teaching methodology and culturology. This is due, above all, to the serious commitment of the editorial team of “*Palimpsest*” in preparing each paper and each issue of the journal, but also to the huge interest shown by our colleagues and researchers from Macedonia and abroad for cooperation with our international scientific journal and for publishing their scientific work. In this regard, as the Editor-in-Chief, I would like to express my deep gratitude to all the editors of „*Palimpsest*” and to all the authors who have offered their scientific research for publication in this journal.

The tenth issue of *Palimpsest* offers new and interesting contents in five sections: Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Reviews as well. The authors Violeta Janusheva, Marija Leontikj, Petar Namicev, Ekaterina Namiceva, Umit Sulejmani, Osman Emin, Lucy Karanikolova-Chochorovska and Marija Grkova from Macedonia, Zharko Milenic from the Russian Federation, Sandra Carapezza and Marika Strano from Italy, present their new research papers. This means that the tenth issue of the international scientific journal *Palimpsest* publishes papers in Macedonian, Russian, Turkish and Italian which, of course, are accompanied by abstracts in English. As an editorial team, our hope is that the most recent papers published in *Palimpsest* will also arouse interest among the scientific community in the field of philology and culturology.

The future holds new challenges that *Palimpsest* faces as a journal. Our intention is to continue developing and improving the journal in terms of the quality of research studies that will be published, in order to achieve greater affirmation of the journal, of the Faculty of Philology in Stip, and of our Goce Delcev University within the international scientific and higher-education sphere. The success of the publication of the ten issues so far as well as the enthusiasm and professionalism of the editors of the journal give us the right to believe that *Palimpsest*, as an international scientific journal for linguistic, literary and cultural research will find its place in the ocean of international scientific publications in the world of scientific and research thought.

Ranko Mladenoski, *Editor in Chief of Palimpsest*

ПРИКАЗИ

BOOK REVIEWS

„НЕПОДНОСЛИВАТА ЕДНОСТАВНОСТ“ НА БОЛКАТА
(Кон поетската книга „Ќе се завијам во песни“ од Снежана Стојчевска)

Луси Караниколова-Чочоровска
Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
lusi.karanikolova@ugd.edu.mk

„На татко ми Глигор“

Апстракт: Во овој текст се прави осврт кон поезијата од стихозбирката „Ќе се завијам во песни“ од младата и веќе успешна македонска поетеса Снежана Стојчевска. Станува збор за автобиографска книга посветена на нејзиниот татко, во која искрено и реално, до степен на натуралистичност се пренесуваат интимните доживувања на поетесата од големата загуба – смртта на родителот. Акцентот е ставен на структурата на стихозбирката, „леснотијата“ во изразувањето на неподносливата болка и неколкуте метафори: ветер, море, граница, скриената метафора на коренот, солза, душа, „вејка на ветрот“. Главен адут на оваа поезија, според нашето мислење, е искреноста, невообичаениот, инаку иманентен за Стојчевска лесен поетски израз и, се разбира, специфичниот, уникатен начин на поетско вообличување на универзалијата – болката заради загубата на Таткото која е речиси идентична за секој што поминал низ таквото искуство.

Клучни зборови: *Татко, смрт, болка, метафора, леснотија на кажувањето, загуба.*

Книгата поезија „Ќе се завијам во песни“ од Снежана Стојчевска е болка „облечена“ во песни. Тоа е уметност што „плаче“, што „плаче во себе“, тоа е и поетика на болката, антологија и апологија на смртта и умирањето. Оваа поетска книга е вечен и никогаш „неисплатен“ долг на љубовта кон Таткото, кон Родителот, кон Човекот којшто е првиот маж во животот на една жена. Станува збор за автобиографска и искрена поезија, која неизмерно силно го допира опитниот читател и има свое уникатно поетско руво кое нè носи до сознанието дека – неизмерната болка може и знае да биде едноставна. Според наше мислење, „неподносливо“ едноставна...

Стилскиот капацитет на стихозбирката „Ќе се завијам во песни“ е очигледен колку во нејзината композициска поставеност толку и во семантичкиот багаж што тие стихови го носат со себе.

Имено, стихозбирката содржи вкупно 70 песни, подредени во три циклуса: „Невидлива болка“ (вкупно 47 песни), „Премостување“ (вкупно 16

песни) и „Писма од морнарот (кој нема да се врати) – Поезија и проза на Мирче Стојчевски“ (еден краток расказ и 7 песни).

Во оваа поезија поетесата Стојчевска го одболува татка си на свој, поетски начин, прави обид да му се оддолжи, онолку колку што е можно детето да му се оддолжи на родителот. И тоа го прави, како што вели Павловски, инверзно: „Наместо да ја одбере пасивноста, црнилото и изолираноста, таа го одбира креативното одболување, активноста наспроти помирливоста, поезијата наспроти молкот“. (Павловски, 2019, стр. 97).

Широко распространетиот обичај на овие наши македонски и балкански простори да се тагува по покојникот во црнина е модифициран до тој степен што како резултат се добива уметничка поезија, силно доживеана и со универзална естетска вредност: со овие стихови се поистоветува секој што поминал низ ова тешко и болно искуство.

Подреденоста на песните во стихозбирката е направена според хронолошки критериум.

Првиот циклус, „Невидлива битка“, е приказ и показ на болеста и умирањето. Првите неколку песни ја чинат почетната рамка на поетската приказна за смртта на Таткото.

Уште веднаш, во првата песна „Значењето на имињата (1)“ се забележува храброста на поетесата-Ќерка да се издигне над макотрпната и неизмерна болка. Таа е Свемир (од мајка Светлана и татко Мирче) и во него ќе се врати. Враќањето на корените, свеста дека коренот е родителски и прародителски, е првата голема имплицитна метафора која е вградена во основата на песните од оваа книга.

Веќе во третата песна од првиот дел, „Грабеж“, опеано е чувството на „ограбеност“ – животот е ограбувачот, зашто смртта на родителот ја „откорнува“ од темелите, а веднаш потоа ова чувство на ограбеност се екстензивира и во песната „Сунѓер“ и ќе добие „црна“ боја: „Ако ме стиснеш/ќе истече црна вода“. (Стојчевска, 2019, стр. 14). Но, моќната човечка природа на поетскиот субјект во женски род – Ќерката, уште овде, на почетокот на својата болна исповед и веројатно на почетокот при соочувањето со неизмерната загуба на родителот, успева да се издигне над болката: името на таткото – Мирче, станува, освен нејзино средно име, уште и трајна состојба на нејзината душа:

„Со години копнежот беше тој немир
што во мене создаваше и остваруваше желби.
Сега трпеливо чекам
да бидам со чиста мисла
ослободена од чувства
во мир со себе“.

(„Мирна“) (Стојчевска, 2019, стр. 16)

Преостанатите песни од овој прв циклус, речиси сите, се лирски приказ на болувањето, умирањето, смртта и посмртните обичаи и доживувањата на поетесата низ тие чинови. Всушност, песните: „Првите десет

инјекции“, „Процес без дијагноза“, „Без корка“, „На крајот (1)“, „На крајот (2)“, „Невидливата битка“, „Збогување“, „No more rain“, „Последното место“, „И тој живее во мене“, „Организација на погреб“, „Остатоци“, „Одбројување“, „Очекување“, „Сознание“, „Премин“, „Привид“, „Глас“, „Око“, според својот значенски потенцијал за заеднички именител ја имаат широката метафора на „границата“. Тие го обележуваат преминот, патувањето или премостувањето од една во друга состојба: од живот кон смрт, од болка кон соочување со реалноста, од тегобност до издигнување над неа. Овде, поетскиот субјект-Ќерка се „завива во песни“, во кои на себесвојствен начин, едноставно и реално и уште искрено и длабоко доживеано опева низа фрагменти од претсмртните и посмртните часови на Таткото кои се познати во македниската народна традиција низ различните варијанти на посмртни обреди и обичаи. Сепак, тие имаат исклучително автентичен личен белег, автобиографски, произлезен од изживеаната болка.

Една од овде подредените песни носи ист наслов како стихозбирката. „Ќе се завијам во песни“ е лирска исповед каде „главен лик“ е тагата. И нема тука ништо метафорично и симболично, освен што тагата е персонифицирана, зашто таа е „стара пријателка“ на Ќерката:

„Најтешкото помина. Сега е лесно.
Сега знам дека душата му е слободна.
Ми останува само да се справам со тагата.
Умеам јас со тагата. Таа ми е стара пријателка.

*(Ќе ја седнам на кафе,
Ќе ја понудам печени јаболка
Облечена во стариот џемпер на татко ми,
Ќе се завијам во песни (...)).*

(„Ќе се завијам во песни“) (Стојчевска, 2019, стр. 34)

Во овој прв дел од стихозбирката вметнат е и еден помал циклус од шест песни – „Соништа“. Тоа се соништата на поетесата, бездруго искрено преточени во песни, а преку кои се бара начин да го болува и сеќава татка си и во кои повторно, во истиот „неподносливо едноставен“ поетски манир, се предава и толкува, овој пат „реалноста на сонот“. Нивниот заеднички семантички именител е недостигот на родителот и неговото сеприсуство и по смртта, заедно со универзалното чувство на споеност на убавината и болката. Убавината – која доаѓа од поетичкиот впечаток за стихот, и болката – како една константа на оваа поезија. И овој мал циклус гравитира кон метафората на границата – од животот и отаде животот и преку него!...

Вториот дел од оваа книга поезија носи наслов „Премостување“. Очигледно е дека овие неколку песни се пишуваат од една поинаква духовна дистанца, кога се случува „прифаќањето на отсуството“ на Таткото. И тоа не е премостување на покојникот од животот кон смртта, туку премостување на лирскиот субјект-Ќерка од животот со Таткото кон животот „без него“. Оти,

тогаш Ќерката престанува да биде дете, зашто веќе нема „толку“ пред кого да „биде дете“.

Ова се стихови на мајка на својот син, на ќерка на својот син, да, токму така вели Стојчевска, на мајка на својата мајка, на Мајка на „сите деца“, на жена која „врви“ низ својот „живот без Таткото“ и на поетеса на која поезијата ѝ е животен подвиг.

„Понекогаш мојот син
се однесува како да ми е татко,
а јас мајка на мојата мајка.

На момент најмладиот станува најстар,
а најстариот сè почесто тежнее кон детство“.
(„Семејство“) (Стојчевска, 2019, стр. 65)

Или:

„Повеќе не се плашам
да фатам со раце
да ја измијам грдотијата на светот
она што може да исчисти само мајка“.
(„Жениште сум“) (Стојчевска, 2019, стр. 68)

И овде стиховите се бескрајно едноставни, немилосрдно реални, со вчудовидувачки лесна семантика која повеќекратно го сепнува читателот паталец со дилемата – зарем беше со мене кога поминував низ ова!...

И ако во првиот дел од стихозбирката доминантни беа метафората на коренот и границата, тука веќе најголем семантички простор во себе апсорбира метафората на ветерот. Ветрот како „ветер в грб“, чие потекло не е татковско, туку извира од животот што преостанал по него. Заради тоа поетесата-Ќерка не ламентира, туку во нејзините стихови се чита нова, поинаква и позрела животна енергија која ѝ дава свежа сила, да чекори низ сега веќе „поинаквиот“ живот, животот без Татко:

„Веќе некое време му се опирам на зборот.
Вртимушка сум што не сака да се врти.
Не ме остава на мира, поезијата
Е ветер што ме враќа
На себе“ („Вејка на ветерот“) (Стојчевска, 2019, стр. 77).

Во таа метафора – ветер може повторно да се препознае мртвиот, но сепак жив Татко, зашто неговата љубов може да се транспонира во ветер, што дава, иако нова, сепак различна и во секој случај позрела сила. Тоа го читаме во последната песна на Стојчевска во оваа книга, која носи наслов „Само дувни ме“:

„Само дувни ме
и ќе затрепери во мене светот.
Дај ми ветер
и крилјата сами ќе се створат.
Бела како ангел,
Црна како најтемна гора“.

(„Само дувни ме“) (Стојчевска, 2019, стр. 78)

Бездруго, низ песните од вториот дел поетесата го опева и своето созревање како поет и како човек, а веќе во третиот дел од стихозбирката ја дава завршната рамка на исповедта посветена на татка си, на еден повторно поинаков, автентичен начин.

Третиот дел од поетската книга „Ќе се завијам со песни“, озаглавен како „Писма од морнарот (кој нема да се врати) – Поезија и проза на Мирче Стојчевски“ е, всушност, како што е и назначено, поезија и проза од Мирче Стојчевски, таткото на поетесата Стојчевска. Станува збор за неколку песни и еден прозен текст кои може да се третираат за интегрален дел од стихозбирката, иако не се покоруваат на хронолошкиот критериум во нивната подреденост. Според Мишел Павловски, овој трет дел од книгата уште еднаш ја потврдува сеприсутноста на Таткото во животот, но и во поезијата на поетесата-Ќерка, така што песните на Таткото „(...) можат да се исчитаат како интертекстуална предлошка на песните на Ќерката“. (Павловски, 2019, стр. 97).

Песните на Таткото поместени во оваа книга се, главно, љубовни, дел од нив експлицитно посветени на сопругата Светлана и, судејќи според заглавието на циклусот за кој можеме да претпоставиме дека го дала поетесата-Ќерка, овде доминантна е метафората морнар, односно море. Тоа се песни во кои патувањата низ љубовта и животот се имплицирани во латентниот лирски субјект – морнар, вечниот патувач кој и по смртта повторно ќе тргне на пат. Затоа, на крајот од овој циклус, што е и крај на стихозбирката на поетесата Стојчевска, пренесен е факсимилот од посветата на песните од Таткото за Мајката:

„На крајот на патот
постои светлина
и започнува нов пат“.

Со многу љубов
за мојата Светлана

(Мирче) (Стојчевска, 2019, стр. 94)

Поместувајќи ги песните од татка си во својата книга посветена на Таткото, поетесата Стојчевска обезбедува и своевидна естетска врска со него, така што и по таков начин таа на својот родител му дарува бесмртност.

Стихозбирката „Ќе се завијам во песни“ е поезија за душа. Болката, како доминантно чувство, е распослана низ нејзините стихови во кои, меѓутоа,

освен смртта се опева и животот и љубовта. Основниот мотив – смртта на Таткото – претставен автобиографски, интимно и лично се издига до ниво на универзалија така што песните се лесно читливи и предизвикуваат внимание колку преку леснотијата на стилот толку и преку нивната суптилна семантика.

„Неподносливата едноставност“ на болката е врвна иманенција на оваа поезија која, длабоко сме убедени во тоа, ќе остане да сведочи за благодарноста на детето спрема родителот. По таков начин, Родителот се стекнува со вечен Живот...

Библиографија

- [1] Витанова-Рингачева, А. (2019). *Шаманизмот во македонската народна традиција*. Скопје: Македоника литература.
- [2] Ковачева, Л. (2015). *Погребни обичаи и верувања во македонската народна традиција*. Електронски извор, ЦД, Скопје.
https://www.academia.edu/15817957/ПОГРЕБНИ_ОБИЧАИ_И_ВЕРУВАЊА_ВО_МАКЕДОНСКАТА_НАРОДНА_ТРАДИЦИЈА_ЦД (видено на 12.11. 2020 година).
- [3] Павловски, М. (2019). Рецензија за книгата „Ќе се завијам во песни“ од Снежана Стојчевска. Во: „Ќе се завијам во песни“. Скопје: Ми-ан.
- [4] Стојчевска, С. (2019). *Ќе се завијам во песни*. Скопје: Ми-ан.

*

- [1] Dincelbaher, P. (2009). *Istorija evropskog mentaliteta*. Podgorica: Sluzbeni glasnik.

Lusi Karanikolova-Chochorovska

Goce Delchev University, Stip

The “Unbearable Simplicity” of the pain

(To the poetry book “I will cover myself in poems” by Snezana Stojcevska)

“To my father Gligor”

Abstract: This paper aims to present the poetry from the collection of poems “I will cover myself in songs” by the young and already successful Macedonian poet Snezana Stojcevska. It is an autobiographical book dedicated to her father, in which honestly and realistically describes the poet's intimate experiences of the great loss - the death of her parent. The emphasis is on the structure of the book of poems, the “ease” of expressing unbearable pain and the few metaphors: wind, sea, border, the hidden metaphor of the root, tear, soul, “a straw man”. The main trump card of this poetry, in our opinion is the sincerity, the unusual, otherwise immanent for Stojcevska easy poetic expression and, of course, the specific, unique way of poetic shaping of the universe - the pain of losing the Father which is almost identical for everyone who has passed through such an experience.

Keywords: *Father, death, pain, metaphor, ease of saying, loss.*

ГОД. V
БР. 10

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. V
NO 10